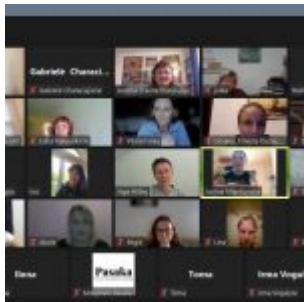

Lituanistinės mokyklos svarba šeimai: kalba - ne vien komunikacijos priemonė

Ne mokyklėlė, o mokykla - vienbalsiai sutarė nuotolinės konferencijos „Auginu vaiką užsienyje. Ką gauna šeima lituanistinėje mokykloje“ dalyvės. Atskleisti įvairiapusę lituanistinių mokyklų kuriamą vertę užsienyje gyvenančioms lietuvių ir mišrioms šeimoms padėjo diskusijos keturiomis aktualiausiomis temomis - psichinės sveikatos, kūrybingumo bei pasitikėjimo savimi, saugumo ir tvirto tautinio identiteto stuburo bei stiprios bendruomenės jėgos.

Justina Mikeliūnaitė

PASAULIOLIETUVIS.LT

Pasaulyje veikia beveik 250 lituanistinių mokyklų, kasmet steigiasi naujos, daugėja galimybių mokytis nuotoliniu būdu, tad lituanistinis ugdymas tampa prieinamas net gyvenantiems atokiausiuose pasaulio kampeliuose. Tačiau šiuo metu lituanistines ugdymo įstaigas lankančių diasporos vaikų skaičius vis dar nesiekia 10 proc. visų užsienyje augančių lietuvių kilmės vaikų.

Kaip pasiekti tėvus ir pritraukti daugiau vaikų - šis klausimas iškyla beveik visuose lituanistinių mokyklų atstovų renginiuose. Konferencijos organizatorės siekė paneigti mitą, kad užsienyje įsikūrusios mokyklos - tai neįpareigojančios

mamų organizuojamos pamokėlės prie kavos. Išties dauguma mokyklų yra subūrusios profesionalių ir savo pašaukimui atsidavusių pedagogų komandas, nuosekliai ir atsakingai dirba pagal neformaliojo lituanistinio ugdymo programą, patvirtintą ŠMSM, vaikai laiko egzaminus ir gauna kalbos lygio nustatymo pažymėjimus.

Rugsėjo 27-28 dienomis surengtą virtualią diskusijų konferenciją „Auginu vaiką užsienyje. Ką gauna šeima lituanistinėje mokykloje“ iniciavo viena naujausių mokyklų – šių metų pavasarį Prancūzijoje įsikūrusi virtuali lituanistinė mokykla „Dialogai“, kurioje lietuvių kalbos mokoma pasitelkiant dailės raišką.

Mokyklos „Dialogai“ kūrybinės dirbtuvės lituanistinių mokyklų sąskrydyje „Draugystės tiltas“ Liuksemburge | Mokyklos archyvo nuotr.

Mokyklos dažniausiai daugiausia dėmesio skiria vaikams ir susitelkia į pagrindinę savo funkciją – ugdyti mokinius, tobulinti mokymo planus, surengti kuo patrauklesnes, įtraukesnes pamokas. Lituanistinių mokyklų mokytojams skirti mokymai, seminarai ar susitikimai orientuoti į kvalifikacijos kėlimą, bendradarbiavimą, dalinimąsi veiklos iššūkiais ir sprendimų paiešką. Tėvai dažnai lieka nuošaly ir neretai jaučiasi itin vieniši dvikalbystės, kultūros perdavimo,

tapatybės stiprinimo kelyje.

Šioje konferencijoje daugiausiai dėmesio skirta tėvams, auginantiems vaikus užsienyje, siekiant jiems padėti suprasti kalbos perdavimo, tautinės tapatybės ir tautinės savivertės svarbą ir suteikti praktinių patarimų, kaipgi ugdyti vaikus namuose ir kur kreiptis pagalbos, kai reikia palaikymo.

Jei žmogus neigia savo kilmę - jis neigia save

Daugiausia dėmesio susilaukė diskusija „Lietuvių kalbos svarba: identiteto ir psichinės sveikatos ryšiai su mūsų protėviais ir šaknimis“. Gydytoja psichoterapeutė, knygų autorė, 7 vaikų mama Aurima Dilienė, gyvenanti Prancūzijoje, pabrėžė, kad gera savijauta yra susijusi su gyvenimo kokybe. O gerai jaustis svetur galime tik pažindami ir priimdami savo kultūrinės šaknis. Daug sunkumų kyla, kai prarandama kalba ar jaučiama grėsmė ją prarasti. Taip pat pasaulio lietuvius konsultuojanti psichoterapeutė pastebi, kad neretai naujoje aplinkoje žmonės visomis išgalėmis stengiasi pritapti, įsilieti į naują visuomenę, kartais nusivilia tautiečiais, atsiriboja nuo jų ir nuo savo praeities. O kai pakertamas pasididžiavimas tautybe, savo šalimi, mažėja ir kalbos prestižas namuose, šeimoje, sumenksta motyvacija išlaikyti kalbą, tradicijas, vesti vaikus į lituanistines mokyklas.

Prancūzijoje gyvenanti gydytoja psichoterapeutė, septynių vaikų mama

A. Dilienė atkreipia dėmesį, kad neigiamai kalbėdami apie savo tautą, iškeldami neigiamus bruožus, ar stengdamiesi tapti kažkuo kitu – ne tik švaistome energiją ir nerandame vidinės taikos su savimi. Nusistatymai prieš savo šalį ir bendravimas kita kalba gali susilpninti ryšį su vaikais, tikėtina, kad vaikai neturės motyvacijos pažinti šalį ar mokytis kalbos, o jiems paaugus gali kilti aštresnės tapatybės krizės.

Žmonės kartais galvoja, kad kalba tėra komunikacijos įrankis, kurią, persikėlus į kitą šalį, paprasta pakeisti į kitą, tuo metu, rodos, reikalingesnę įrankį – daugumos kalbą. Tačiau ta kalba, kuri yra mūsų pirmoji, gimtoji kalba – arčiausiai širdies, emocijų kalba, tai kalba, kuria mes meldžiamės, pykstam, apšaukiam, kuria myluojam vaikus, lopšines dainuojam – ta kalba turi ypatingą statusą. Ta kalba esam mes.

Sociolingvistė Inga Hilbig atkreipia dėmesį, kad įvairiausių tautybių tėvai, gyvendami ne savo šalyje, dažniausiai nori kalbėti su vaikais savo kalba – tai labai žmogiškas troškimas. Lietuviai – ne išimtis. Tai patvirtina ir Vilniaus universiteto tyrimai, ir diasporos apklausos. Bet kai žmonės susiduria su sunkumais perduodami kalbą, jie išgyvena daugybę slegiančių jausmų – liūdesį, nusivylimą, nerimą, pyktį, gėdą, kaltę ir net gėdą. Ypač didelį vidinį ir išorinį spaudimą patiria mamos.

Kalba yra tapatybė

„Žmonės kartais galvoja, kad kalba tėra komunikacijos įrankis, kurią, persikėlus į kitą šalį, paprasta pakeisti į kitą, tuo metu, rodos, reikalingesnę įrankį – daugumos kalbą. Tačiau ta kalba, kuri yra mūsų pirmoji, gimtoji kalba – arčiausiai širdies, emocijų kalba, tai kalba, kuria mes meldžiamės, pykstam, apšaukiam, kuria myluojam vaikus, lopšines dainuojam – ta kalba turi ypatingą statusą. Ta kalba esam mes. Mūsų vaikams, ypač gimusiems svetur, tai yra paveldėtoji kalba. Ir jiems taip pat labai svarbi, nes net nepriklausomai nuo to, ar išlaikys kalbą, jie yra ir bus lietuviai, nes tokie gimė“, – lietuvių kalbos svarbą pabrėžia dr. I. Hilbig.

Mokslininkė pastebi, kad vaiko sėkminga dvikalbystė emigracijoje susijusi su vaiko emocine gerove. Kai šeimoje emociškai geresnė atmosfera – kalba perduodama sklandžiau. Ir atvirkščiai, gali būti, kad kai sklandžiai perduodama

kalba, šeimos nariai geriau sutaria ir geriau jaučiasi. Žinoma, tapatybės krizių vis tiek gali kilti, tačiau tai, kaip paaugę vaikai su jomis dorosis, stipriai priklauso nuo to, kokią paveldą jiems perdavė tėvai.

Sociolingvistė Inga Hilbig | Asmeninio archyvo nuotr.

Siekiantiems išlaikyti lietuvišką tapatybę ir perduoti ją vaikams, įsilieti į naują visuomenę, bet ne susilieti diskusijos pašnekovės rekomendavo pirmiausia patiems pasigilinti į savo šaknis, pasidomėti giminės medžiu ir rasti, kuo didžiuotis, pasakoti apie savo šalį aplinkiniams, burtis į bendruomenes, o viena didžiausių atramų perduodant kalbą ir tapatybę gyvenant svetur – lituanistinės mokyklos, kurios suburia bendruomenę ir praplečia galimybes pažinti kultūrą. O mokantis rašyti ir skaityti, pasak dr. Ingos Hilbig, kalba įtvirtinama, įcementuojama.

Kalbą atveria meno kalba

Lavinti kalbą, įkvėpti kalbėti daugiau, plėsti žodyną padeda ir dailės raiška.

Piešimas ir kitos kūrybinės veiklos išlaisvina, išdrąsina vaikus. Virtualios lituanistinės mokyklos „Dialogai“ vadovė ir mokytoja, dailininkė tapytoja Edita Rakauskaitė pabrėžia, kad mokant lietuvių kalbos per dailę mokymosi procesas tampa žaismingesnis, turtingesnis.

Savo kalbos ir šaknų išlaikymas per dailės užsiėmimus yra tobulas sprendimas. Tai labai natūrali, labai įvairi veikla, o kūrybos procesas, užduotys, priemonės įvardijami lietuviškai. Labai svarbi ir refleksijos dalis. Dailės veikla suteikia galimybę kalbėti apie tai, kas jau sukurta – paveikslus, objektus, kuriuos galime pamatyti.

Meno pedagogė atkreipia dėmesį, kad net jei vaikai kalba silpniau, kūrybinės užduotys juos įgalina, suteikia pasitikėjimo savimi. Kalbant apie savo kūrinį, sau svarbius dalykus ir žodžių atsiranda, kalba pražysta, lengviau išlieti emocijas.

„Savo kalbos ir šaknų išlaikymas per dailės užsiėmimus yra tobulas sprendimas. Tai labai natūrali, labai įvairi veikla, o kūrybos procesas, užduotys, priemonės įvardijami lietuviškai. Labai svarbi ir refleksijos dalis. Dailės veikla suteikia galimybę kalbėti apie tai, kas jau sukurta – paveikslus, objektus, kuriuos galime pamatyti. Pasakojant apie savo kūrinį ne tik lavinama kalba ir suvokimas, bet ir stiprėja pasitikėjimas savimi, vaikai jaučiasi išgirsti, svarbūs“, – pabrėžia dailės terapeutė, dailės terapijos dėstytoja VU medicinos fakultete, VšĮ „Menų terapijos centras“ steigėja ir vadovė, dailininkė, knygų autorė dr. Audronė Brazauskaitė, gyvenanti Indijoje.

Dailės terapijos profesijos pradininkė Lietuvoje pabrėžia, kad piešimas yra natūralus procesas, kaip ir kalbėjimas. Tad vaikystėje svarbu sudaryti sąlygas piešti ir leisti išreikšti save, priimti visokią raišką, nevertinant kūrinių pagal savo, suaugusiųjų, estetinius įsitikinimus. Be to, kuriant dirba visas kūnas, smegenys, prisiminimai, jausmai, išveikiamos emocijos.

Kūrybininkė Gintare Stokonytė | Konferencijos stop kadras

Labai svarbu nenuneigti vaiko kūrybos, leisti reflektuoti piešinį, papasakoti, ką būtent jam reiškia tai, ką nupiešė, sukūrė. Kūrybinės lituanistinės mokyklos „Giliukai“ kūrybinių pamokų sumanytoja ir mokytoja, komunikacijos ir reklamos specialistė, dailininkė Gintarė Stokonytė savo pamokose vis kartoja, kad klaidų nėra. Vienas pagrindinių kūrybinių pamokų tikslų – kūrybiško mąstymo ugdymas. Kūrybinės užduotys padeda lavinti atmintį, suprasti ir valdyti emocijas, atskleisti kūrybinių sprendimų arsenalą, įveikti prisirišimą prie ankstesnių žinių ar patirčių, formuoti lankstų mąstymą.

„Vaikams kartoju, kad viskas įmanoma. Kad jie yra kūrėjai, kad jie daro sprendimą, kuris, jų nuomone, teisingas. Stengiuosi parodyti, kad sprendimas visuomet yra, net užstrigus, suplėšius piešinį, galima pradėti iš naujo, o išsiliejusi dėmė gali būti puiki nauja galimybė“, – sako kūrybininkė G. Stokonytė.

Tarp Graikijos ir Lietuvos gyvenanti menininkė pabrėžia, kad savos kalbos ugdymas vaikui labai svarbus, nes gimtoji kalba yra jo vidinė gimtinė. O slopinant vieną iš tėvų kalbų, mažinamas, sumenkina Ma vaiko tapatybė ir jo unikali vertė, ateinanti iš šaknų.

Tvirta tautinė tapatybė - vidinio saugumo pagrindas

Tvirtas santykis su šaknimis, aiškus žinojimas, kas esu ir iš kur ateinu, padeda ne

tik geriau jaustis emociškai, bet ir įveikti krizes, nepasiduoti, nepalūžti kritiniais momentais. Virtualios lituanistinės mokyklos „Švyturys“ įkūrėja, vadovė ir mokytoja Daiva Sruogienė, į Ispaniją emigravusi prieš 24 metus, atkreipia dėmesį, kad lietuviai vaikai, gyvenantys užsienyje, neretai patiria patyčias, atstūmimą, jiems gali būti sunku pritapti mokykloje. O dėl neigiamų išgyvenimų, susijusių su kilme, kalbos barjeru, akcentu, vaikai ir paaugliai neretai suabejoja savo lietuviškos tapatybės svarba, jaučiasi nepatogiai būdami lietuviai ar siekia atsiriboti nuo šios savo dalies.

Pedagogė, neformaliojo ugdymo specialistė, edukacinių programų Lietuvos ir diasporos vaikų stovyklose kūrėja ir įgyvendintoja Jolita Benetienė konferencijos dalyvius supažindino su pagrindiniais ženklais, skatinančiais atidžiau stebėti, ar vaikas jaučiasi saugus tam tikroje socialinėje erdvėje.

Jei vaikai nesijaučia saugiai, komfortiškai, jie gali pradėti vengti konkrečios vietos, nenorėti ten eiti. Taip pat verta atkreipti dėmesį, jei vaikas tampa neramus, išsigandęs, pasyvus, jei nebesidomi dalykais, kurie anksčiau buvo įdomūs, džiugino, jei rečiau susitinka ar visai nebesusitinka su draugais. Pasikeitęs vaiko elgesys, uždarumas, depresyvios nuotaikos ar staigūs išvaizdos pokyčiai irgi gali būti pagalbos ir dėmesio šauksmas. Jei vaikas susiduria su rimtais iššūkiais, stipriais emociniais išgyvenimais naujoje aplinkoje, nereta suprastėja mokymosi rezultatai, vaiką gali kankinti nemiga, blogi sapnai, pradeda dažnai sirgti.

Susidūrus su patyčiomis, atstūmimu ar jaučiant, kad vaikas išgyvena tapatybės krizę, tėvams labai svarbu kalbėtis apie tai, kad visi esame skirtingi, bet tai tik daro mus autentiškus ir įdomius. J. Benetienė pasaulio lietuviams pataria keisti retoriką – ne stengtis saugoti kalbą ir kultūrą ar kovoti už lietuvišką identitetą, kas savaime asocijuojasi su sunkiu darbu, pastangomis, o didžiuotis savo kilme, džiaugtis, kuo esame, ir švęsti įvairovę, supažindinant ir aplinkinius su savo kalba, tradicijomis, pasiekimais.

Kartais esame reikalingi tam, kad tiesiog išklausytume tėvus ir vaikus. Pasitaiko, kad vaikai pasipasakoja, jog sunkiai pritampa ir norėtų gyventi Lietuvoje.

Stiprinti lietuviškąjį stuburą ir formuoti bei išlaikyti tautinę tapatybę šeimoms padeda lituanistinės mokyklos. Jauna pedagogė, virtualių lituanistinių mokyklų „Švyturys“ ir „Pasaka“ mokytoja Gabija Ažondenytė konferencijoje minėjo savo

bakalauro darbo tyrimo rezultatus – kaip tėvai ir mokytojai įvardijo lituanistinio švietimo indėlį į tapatybės išsaugojimą. Kaip svarbiausius dalykus, padedančius išlaikyti kalbą ir kultūrą šeimose, tėvai minėjo paskaitas tėvams, palaikymą ir motyvavimą, tolerancijos dienos minėjimą, kultūros puoselėjimą, dėmesį kiekvienam mokiniui ir jo palaikymą, mokytojų kaitą ir įvairovę, suteikiant vaikams galimybę mokytis iš skirtingų žmonių, kurie taip pat yra lietuviai.

„Kartais esame reikalingi tam, kad tiesiog išklausytume tėvus ir vaikus. Pasitaiko, kad vaikai pasipasakoja, jog sunkiai pritampa ir norėtų gyventi Lietuvoje“, – patirtimi dalinasi G. Ažondenytė ir pabrėžia, kad tokie atvejai reti. Nes lituanistinė mokykla yra ta saugi vieta, kur įvairiausiose pasaulio šalyse gyvenantiems lietuvių vaikams patogiu, gera būti lietuviais, kur visi gali dalintis panašiomis patirtimis, jaučiamas stiprus bendrystės jausmas.

Stiprios mokyklos bendruomenės magija

Bendrystė ir stipri bendruomenė ne tik teigiamai veikia mokymosi rezultatus ir padeda užtikrinti sklandų ir džiaugsmingą mokymosi procesą, bet ir sukuria daug papildomos vertės. Kūrybinės lituanistinės mokyklos „Giliukai“ vadovė Ernesta Kazlauskaitė-Tsakona akcentuoja, kad tik bendradarbiaujant mokytojams, mokiniams, jų tėvams ir vietos bendruomenėms (tautinėms, religinėms, visuomeninėms, verslo ir t. t.) sukuriamos sąlygos ugdyti visapusišką asmenybę.

Virtualios mokyklos „Pasaka“ klientų ir komunikacijos specialistė Justė Tamašauskienė atkreipia dėmesį, kad siekiant, jog vaikai ateitų į lituanistines mokyklas, labai svarbu, kad gyventų ar bent rusentų toks tėvų noras arba tėvų sąmonėje. Jei jo nėra, net mokykloms siūlant nuostabias programas ir geriausius mokytojus, bus sunku prisibelsti į tokių šeimų namus. Pasiiekti tėvų širdis, skleisti žinią apie savo veiklą ir siekti, kad kuo daugiau užsienyje augančių vaikų mokėtų ir kalbėtų lietuviškai, yra bendras visų lituanistinių mokyklų tikslas. O tėvai turi vis daugiau iš ko rinktis – nuo kontaktinių pamokų vietinėje mokykloje iki virtualių lituanistinių mokyklų, kuriose mokytis galima net gyvenant atokiausiuose pasaulio kampeliuose ir pažinti lietuviškumą daugiakultūriame kontekste.

Pasak J. Tamašauskienės, magija įvyksta tada, kai visi daro tai, ką turi daryti – nuo vadovo, užkrečiančio komandą ir bendruomenę savo idėjomis, iki administracijos, mokymo programų rengėjų, mokytojų, tėvų ir vaikų.

Bendruomenė - mokyklai, mokykla - bendruomenei

Graikijos lietuvių bendruomenės pirmininkė Viktorija Gribinaitė-Naki pabrėžia lituanistinės mokyklos ir lietuvių bendruomenės bendradarbiavimo svarbą. Padedant vieni kitiems organizuoti renginius, keičiantis kontaktais, skleidžiant žinią apie veiklas, didėja renginių, veiklų pasirinkimas ir daugiau galimybių bendrauti lietuviškai. „Tokiuose susitikimuose ir vaikai pamato, kad jie nėra vieni. Kad ne tik jų mama prašo ar reikalauja kalbėti lietuviškai, kad tokių vaikų yra daugiau. Taip gimsta bendrystė ir mezgasi draugystės. Toks bendradarbiavimas padeda augti ir bendruomenei, ir mokyklai“, – pasakoja V. Gribinaitė-Naki.

Graikijos kūrybinės lituanistinės mokyklos „Giliukai“ mokiniai | Mokyklos archyvo nuotr.

Visuomeninė veikla, savanorystė, bendruomenės būrimas – puikus pavyzdys vaikams, ugdantis lyderystės ir bendruomeniškumo įgūdžius ir skatinantis tęsti tradicijas. E. Kazlauskaitė-Tsakona kaip didžiausią bendradarbiavimo su bendruomene naudą įvardija motyvaciją: „Mokymosi procesui reikia nuoseklumo

ir motyvacijos. Bendruomenė įpila kuro motyvacijai, o mokykla pasirūpina priemonėmis, metodais, programomis ir kita medžiaga. Tokiu būdu įgalinam vaikas jaustis atsakingą už savo mokymąsi, suteikiam jam vidinės energijos. Ryšiai ir santykis daro stebuklus.“

Siekiant nuosekliai tęsti lituanistinio švietimo kelią, nenuleisti rankų, kai sunku, svarbu susitelkti į gerus pavyzdžius, mokytis iš geriausių, vis sau priminti bendrą tikslą ir sukurti gerą mokymosi patirtį vaikams. Kūrybinės lituanistinės mokyklos „Giliukai“ mokytoja Austėja-Linkė pastebi, kad bendri renginiai tarsi ištrina ribas tarp vadovybės, mokytojų, tėvų, ir visi tampa viena komanda, siekiančia sukurti kuo palankesnę, saugesnę mikroklimatą ir namuose, ir mokykloje. Įsitraukimas ir tarpusavio palaikymas svarbus visai bendruomenei, o kartais netikėtai padeda išspręsti ne tik mokymosi sunkumus, bet ir įveikti socialinius ar emocinius iššūkius.

„Mokykla kuriama vadovaujantis principu, kad vienas lauke ne karys. Mes, mokytojai, galime įmesti į laužą malkų, bet kiek ilgai jis degs ir ar iš viso degs, priklauso ir nuo tėvų norų. Labai svarbu ne tik atvesti vaiką į lituanistinę mokyklą, bet ir namuose diegti tas pačias vertybes“, – pabrėžia A. Linkė.

Konferencijos organizatorės skatina tėvus ir ypač mamas, kurioms dažniausiai tenka kalbos perdavimo krūvis, nelikti vieniems, ateiti ir vaikus atvesti į bendruomenę, į lituanistines mokyklas ir neprisiimti lietuvių kalbos mokymo tik sau. Lituanistinėse mokyklose tėvai gali rasti pagalbą, kuri tokia reikalinga mokant lietuvių kalbos, istorijos, kūrybingumo, pilietiškumo, kultūros, stiprinant tapatybę, ugdant emocinį intelektą, ir taip pat patys atskleisti savo talentus ir gebėjimus, rasti palaikymą ir bendrystę.

Visus konferencijos diskusijų įrašus galite peržiūrėti [čia](#).

Konferencijos organizavimą dalinai finansavo Švietimo, Sporto ir mokslo ministerija.

Projektas „Pasaulio Lietuva.“

Jei norėtumėte publikuoti straipsnį prašome nekeisti straipsnio pavadinimo, nurodyti informacijos šaltinį, autorių ir projekto pavadinimą.